

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Факультет германської філології і перекладу
Кафедра теорії і практики перекладу
з англійської мови

Представлено на кафедрі_

_____ (дата, підпис секретаря
кафедри)

Рецензування

_____ (кількість балів, «до захисту» («на
доопрацювання»), дата, підпис
керівника курсової роботи)

Захист _____

_____ (кількість балів, дата, підпис викладача)

Підсумкова оцінка _____

_____ (кількість балів, оцінка за 4-х бальною системою, дата, підпис викладача)

КУРСОВА РОБОТА

З ПЕРЕКЛАДУ

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ В ТЕКСТАХ АМЕРИКАНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ 21 СТОЛІТТЯ

Красюк Марії
студентки групи МЛа 05-21

Керівник курсової роботи _____

(підпис)

кандидат філологічних наук, доцент

Катерина Подсевак

Київ – 2024

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

Kyiv National Linguistic University

Faculty of German Philology and Translation

Department of theory and practice of translation from English

Language

Submitted to the department _____

(date, signature of the secretary of the department)

Reviewing _____

(the number of points, "before defense" ("for revision")),

date, signature of coursework supervisor)

Protection _____

(number of points, date, teacher's signature)

Final assessment _____

(number of points, evaluation according to the 4-point system, date, teacher's signature)

TERM PAPER

IN TRANSLATION

PECULIARITIES OF REPRODUCTION OF REALITIES IN THE TEXTS OF AMERICAN WRITERS OF THE 21ST CENTURY

Krasiuk Maria

group MLa 05-21

Supervisor _____

(signature)

candidate of philological sciences, associate professor

Kateryna Podsievak

Kyiv — 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
6.	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЙ В МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	6
1.1 Основні підходи до дослідження реалій в мовознавстві. Поняття реалій у перекладі.....	6
1.2 Особливості перекладу реалій.....	9
РОЗДІЛ 2	
Error! Bookmark not defined.	16
Error! Bookmark not defined.	16
2.2. Граматичні трансформації при відтворенні реалій.....	20
2.3. Лексико-граматичні трансформації при відтворенні реалій.	22
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТОК	29
РЕЗЮМЕ	34

ВСТУП

Актуальність дослідження. Стрімка глобалізація та зростаюча культурна взаємодія між націями створюють потребу в глибокому розумінні механізмів відтворення реалій у літературних текстах. Зокрема, у контексті американської літератури 21 століття, реалії відіграють ключову роль у формуванні образів та повідомленні про соціокультурний контекст. Тому актуальність цього дослідження полягає в осмисленні та аналізі того, як сучасні американські реалії у відтворюються українською мовою.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є реалії в сучасній американській літературі.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є особливості відтворення українською мовою реалій в американських літературних текстах.

Мета дослідження. Метою роботи є аналіз особливостей відтворення українською мовою реалій у текстах американських письменників 21 століття.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Провести аналіз сучасного стану дослідження проблеми реалій у мовознавстві.
2. Охарактеризувати ключові аспекти перекладу реалій
3. Визначити способи відтворення реалій в текстах американських письменників 21 століття українською мовою.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених цілей та вирішення поставлених завдань будуть використані наступні методи: аналіз і синтез при огляді теоретичних джерел, компаративний аналіз творів, метод суцільної вибірки для відбору матеріалу, перекладацький аналіз для розгляду основних способів відтворення реалій українською мовою.

Матеріалом дослідження слугують 50 фрагментів з текстів Р.Дж. Кондала “The Heirs of the Dragon”, Дж. Мартіна “A Game of Thrones” та Е.П.Джонса “The Known World”.

Наукова новизна дослідження. Дана курсова робота має наукову новизну у своєму підході до аналізу відтворення реалій у текстах американських письменників 21 століття, а також у виявленні їхнього впливу на формування образів та соціокультурних концепцій.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаної літератури та ілюстративних джерел, додатку та резюме.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЙ В МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОДЗНАВСТВІ

1.1 Основні підходи до дослідження реалій в мовознавстві.

Розуміння мовних реалій має важливе значення як для лінгвістів, так і для перекладачів. Це поняття розкриває особливості національно-культурної специфіки мови та дозволяє глибше осягнути її семантичний та функціональний потенціал. Реалії – це слова та словосполучення, що позначають предмети, явища та ситуації, характерні для певної культури чи епохи і відсутні в іншій мовній системі. Реалії відносяться до безеквівалентної лексики, яка також охоплює національні слова та приказки, які складно перекладаються. [13]

Реалії (реалії перекладу) – це слова або вирази, що позначають об'єкти, явища, звичаї, традиції, інститути, специфічні для певної культури і відсутні або мало відомі в інших культурах. Вони є важливими елементами тексту, оскільки несуть культурну інформацію. Вони часто слугують мовними засобами для створення художнього образу в літературі. Багато реалій характеризуються відхиленням від стандартної лексики, можуть входити до діалектів або соціально-стилістично зниженої мови. Такі лексичні одиниці можуть переходити з інших мов у вигляді нативних слів або фраз, що залишаються без змін у перекладі. [14]

Термін "реалія" багатоаспектний, водночас, він не має єдиної дефініції серед лінгвістів. У лінгвістиці реалії вивчаються з урахуванням державної структури, історії та культури країни, мовних контактів тощо.

Реалії, як важливий елемент мовлення та культурного контексту, привертають увагу вчених з різних галузей, таких як культурологія, лінгвістика та прагматика.

Культурологічний підхід розглядає реалії як частину культурного контексту та вивчає їх у зв'язку зі значенням для певної культури. Цей підхід відображає роль реалій у формуванні ідентичності та культурних цінностей суспільства. Дослідники, що використовують культурологічний підхід, аналізують реалії через призму їхнього історичного та культурного походження, а також їхню роль у формуванні колективної свідомості.

Лінгвістичні підходи до цього питання надають можливість розглядати тексти як складні мовні конструкції, що відображають не лише зміст, а й структуру та мовні засоби, використані для передачі реалій. За допомогою лінгвістичного аналізу можна краще розуміти, як саме мовні елементи та їхнє використання впливають на сприйняття тексту та сприяють створенню живого образу світу в уяві читача.

Прагматичний підхід зосереджується на використанні реалій у конкретних мовленнєвих ситуаціях та їх впливі на спілкування. Дослідники, які працюють у цьому напрямку, досліджують роль реалій у комунікативних стратегіях, способи їхнього використання для досягнення певних комунікативних цілей та їхній вплив на сприйняття тексту отримувачем. Такий підхід відкриває шлях до більш глибокого розуміння культурних, історичних та соціальних контекстів, в яких виникають та розвиваються літературні твори. В результаті, аналіз дозволяє нам не лише краще розуміти самі тексти, але й виявляти їхню важливість у формуванні та відображенні культурного та історичного досвіду.

Критеріями класифікації таких слів можуть бути їх значення, граматичні особливості та функціонально-стилістична роль у тексті.

Зокрема, реалії можна класифікувати за різними критеріями [9]:

1. Тематична класифікація:

- **Географічні реалії:** назви місцевостей, кліматичних явищ, флори і фауни (наприклад, "тайга", "прерія").

- **Етнографічні реалії:** побут, традиції, свята, одяг (наприклад, "вишивана сорочка", "кімоно").
- **Соціально-політичні реалії:** назви державних установ, посад, суспільних явищ (наприклад, "самурай", "Houses of Parliament")/
- **Культурні реалії:** назви літературних, музичних творів, художніх технік (наприклад, "ікебана", "flamenco").[6]

2. За критерієм **походження** вчені розрізняють такі реалії:

- **Автентичні реалії:** специфічні для певної культури об'єкти чи явища (наприклад, "гейша" у японській культурі).
- **Запозичені реалії:** реалії, які були запозичені з інших культур і адаптовані (наприклад, "піца" в багатьох культурах).

3. За критерієм **мовних характеристик** реалії поділяють на:

- **Екзотизми:** слова, що залишаються без змін при перекладі і несуть екзотичний відтінок (наприклад, "самурай").
- **Кальки:** слова, що перекладаються дослівно (наприклад, "каменний вік" з англійського "stone age").

Незважаючи на таку різноаспектність реалій та їх присутність в різножанрових текстах різних стилів, вчені виокремлюють такі основні характеристики та ознаки реалій:

1 **Культурна специфічність:**

- Реалії відображають унікальні аспекти культури, часто пов'язані з географічним розташуванням, історією, соціальним устроєм чи традиціями.

2 **Відсутність еквівалентів:**

- У мові перекладу зазвичай немає прямих відповідників, тому реалії потребують адаптації або пояснення.

3 Інформаційна насиченість:

- Реалії несуть багатошарову інформацію про культуру, звичаї та суспільство.

1.2 Особливості перекладу реалій

Реалії є важливою частиною перекладацького процесу, оскільки вони несуть багатий культурний контекст. Правильне розуміння і передача реалій у перекладі вимагає від перекладача глибоких знань як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також розуміння культурних відмінностей і тонкощів.

Дослідники виокремлюють основні переваги та недоліки у перекладі реалій, які впливають на сприйняття перекладеного тексту читачем та якість відтворення оригіналу [1]:

Переваги перекладу реалій:

- 1 Збереження аутентичності тексту:** Правильний переклад реалій дозволяє зберегти аутентичність та контекст оригінального тексту, що важливо для розуміння історії, культури та атмосфери.
- 2 Збільшення зрозумілості для читача:** Переклад реалій може робити текст більш зрозумілим для читача, який не знайомий з культурою або контекстом оригінального тексту.
- 3 Підвищення інтересу до тексту:** Вдало підібраний переклад реалій може зробити текст більш цікавим та привабливим для читача, який має іншу культурну спадщину.
- 4 Розширення культурного обміну:** Переклад реалій сприяє культурному обміну, дозволяючи людям з різних країн вивчати та розуміти один одного краще.

Недоліки перекладу реалій:

- 1 **Втрата нюансів та контексту:** Іноді під час перекладу реалій втрачаються нюанси і контекст, що може призвести до спотворення смислу або атмосфери оригінального тексту.
- 2 **Суб'єктивність інтерпретації:** Вибір еквівалентів реалій може бути суб'єктивним, і різні перекладачі можуть вибрати різні варіанти перекладу, що може впливати на зрозумілість тексту.
- 3 **Складність перекладу культурних концепцій:** Деякі реалії мають глибокі культурні конотації, які важко передати мовою перекладу, що може призвести до втрати аутентичності.
- 4 **Ризик неправильної інтерпретації:** Переклад реалій може призвести до неправильної інтерпретації тексту або навіть до культурного непорозуміння між читачем і автором.

Враховуючи ці переваги та недоліки, важливо вибрати оптимальний підхід до перекладу реалій, з урахуванням конкретних особливостей тексту та цільової аудиторії.

Переклад реалій є складним завданням через їх тісний зв'язок з культурою, історією та суспільним життям певного народу. Реалії можуть бути різними за своєю природою: матеріальними (предмети побуту, одяг, їжа), соціальними (суспільні інституції, звичаї, обряди) або історичними (події, особистості, географічні назви). Основні особливості перекладу реалій включають наступні аспекти:

- 1 **Культурний контекст:** Реалії тісно пов'язані з культурою народу, тому перекладач має добре розуміти обидві культури – і мову оригіналу, і мову перекладу. Важливо зберегти оригінальний зміст і забезпечити його зрозумілість для цільової аудиторії.

- 2 **Локалізація або транслітерація:** Вибір між локалізацією (адаптацією реалії до культури цільової аудиторії) і транслітерацією (передачею реалії без змін, тільки з використанням букв цільової мови) залежить від характеру тексту і його мети. Наприклад, в художніх текстах часто використовують транслітерацію для збереження колориту, тоді як в інструкціях або технічних текстах доцільніше застосовувати локалізацію.
- 3 **Коментарі та пояснення:** При перекладі реалій часто використовуються коментарі та пояснення, щоб зробити текст зрозумілим для читача. Це може бути зроблено як у самому тексті, так і у вигляді приміток чи підрядкових пояснень.
- 4 **Вибір еквівалентів:** Для деяких реалій існують повні або часткові еквіваленти в мові перекладу. Перекладач повинен вирішити, чи використовувати ці еквіваленти, чи краще залишити оригінальні назви з поясненнями.
- 5 **Креативний підхід:** Перекладачам часто доводиться використовувати креативний підхід, знаходячи нові способи передачі реалій, які не мають прямих аналогів в цільовій мові. Це може включати створення нових слів або використання метафор і порівнянь.

Дослідники, такі як Р. Зорівчак [8], М. Кочерган [10], О. Лотоцька [11], І. Лощенова [12] та інші серед основних способів відтворення реалій зазначають такі:

- 1 **Транскрипція і транслітерація:** Передача звучання або написання реалії за допомогою засобів цільової мови. Наприклад, англійське "bachelor" може бути передано як "бакалавр".
- 2 **Калькування:** Дослівний переклад компонентів слова або фрази. Наприклад, "skyscraper" – "хмарочос".

- 3 **Описовий переклад:** Використання опису замість прямого перекладу. Наприклад, "Thanksgiving" може бути описано як "американське свято подяки за врожай".
- 4 **Функціональний аналог:** Використання поняття або терміну, який має подібну функцію в культурі цільової мови. Наприклад, "high school" можна перекласти як "старша школа".
- 5 **Компенсація:** Введення додаткової інформації в іншому місці тексту для збереження культурного або інформаційного балансу.

Вибір методу перекладу залежить від контексту, жанру тексту та цільової аудиторії. Найважливіше – зберегти баланс між точністю передачі значення і зрозумілістю для читача.

При відтворенні реалій у текстах часто використовуються лексичні та граматичні трансформації для адаптації іноземних елементів до мови та культурного середовища цільової аудиторії.

Лексичні трансформації полягають у заміні або адаптації іноземних слів та фраз на еквівалентні або більш зрозумілі в контексті мови-реципієнта. Наприклад, іноземні терміни можуть бути замінені відповідними словами в мові-реципієнті або перекладені, щоб зробити текст доступнішим для аудиторії.

Лексичні трансформації відтворення реалій в текстах можуть також включати заміну або адаптацію іншомовних слів або виразів на архаїчні або маловживані в мові-реципієнті, які можуть краще передавати значення або контекст оригіналу. Це може включати вживання діалектних виразів, аби краще відтворити місцевий колорит або особливості мовлення персонажів у тексті.

Граматичні трансформації також можуть стосуватися структурних змін у вживанні часів, способів, модальних слів тощо, щоб краще відповідати граматичним нормам і стандартам мови-реципієнта.

Граматичні трансформації включають у себе зміни у структурі фраз, речень та тексту в цілому, щоб відповідати граматичним правилам та стандартам мови-приймача. Наприклад, може здійснюватися перебудова речень або використання інших частин мови для вираження тих самих ідей. Такі трансформації допомагають забезпечити зрозумілість та природність тексту для аудиторії, що часто має різні мовні та культурні уявлення. Використання лексичних та граматичних трансформацій у відтворенні реалій є важливим аспектом перекладу та адаптації текстів, який допомагає зберегти вірність оригіналу та зробити його більш доступним та зрозумілим для читачів.

Деякі реалії можуть бути важко або навіть неможливо передати безпосередньо через відсутність еквівалентів у мові-приймачі. У таких випадках можуть використовуватися *стратегії адаптації*, які включають в себе описові пояснення або навіть вигадкування нових термінів, які краще відповідають специфіці контексту або культурним уявленням аудиторії.

Важливим аспектом лексичних та граматичних трансформацій є збереження адекватності та відтворення стилю, настрою та інтонації оригінального тексту. Це допомагає зберегти його цілісність та виразність, незважаючи на зміни, необхідні для адаптації до мови-реципієнта.

У результаті використання лексичних та граматичних трансформацій у відтворенні реалій дозволяє досягти більшої природності та зрозумілості тексту для цільової аудиторії, забезпечуючи відповідність мовним та культурним контекстам, а також зберігаючи автентичність та виразність оригіналу.

Переклад реалій є складним завданням, оскільки вимагає врахування культурних, історичних та соціальних контекстів як в мові джерела, так і в мові призначення. Ця проблема зацікавила багатьох дослідників у галузі перекладознавства, культурології та лінгвістики.

Професор Р. Зорівчак наголошує на важливості збереження національно-культурного колориту при перекладі реалій, навіть якщо це створює певні труднощі. [8]

Американський теоретик перекладу П. Ньюмарк виокремлює такі способи перекладу реалій [9]:

- *транскрипція або транслітерація* (наприклад, "varenyky" для українського "вареники"),
- *переклад через гіперонім* ("cents" – гроші),
- *додавання культурного пояснення* ("Ukrainian beetroot soup" замість простого "borsch"),
- *калькування*,
- *функціональна заміна* ("бублик" для "bagel").

Переклад реалій являє собою справжнє випробування для перекладача. По-перше, відсутність еквівалентів у мові перекладу значно ускладнює пошук адекватних відповідників. По-друге, реалії часто пов'язані з історичним, культурним та соціальним контекстом, який необхідно передати, щоб текст був зрозумілий іншомовному читачеві. По-третє, реалії можуть мати багато значень і відтінків, які важко відтворити в перекладі.

Історія та культура відіграють важливу роль у відображенні реалій у перекладі. Під час перекладу текстів, що мають історичний або культурний зміст, перекладачі повинні враховувати контекст та специфіку кожної мови. Наприклад, згадки про історичні події або видатних особистостей можуть вимагати особливої уваги до їхнього значення для культури джерела та цільової аудиторії.

Також важливо зберегти культурний контекст та особливості традицій та звичаїв, що описуються в тексті. Наприклад, українські святкові обряди та традиції можуть мати відмінності від тих, що існують у інших країнах, і перекладач повинен урахувати ці особливості.

Крім того, історичні та культурні алюзії до міфології та літературних творів потребують уважного відтворення їхньої значущості та естетики у перекладі.

Нарешті, соціальні норми та цінності також мають велике значення у відображенні реалій.

У кожній культурі можуть існувати власні підходи до питань, пов'язаних з етикою, родинними відносинами та іншими соціальними аспектами, і перекладач повинен враховувати ці відмінності.

Таким чином, історія та культура впливають на відображення реалій у перекладі, і для успішного виконання своєї роботи перекладачам необхідно уважно враховувати ці аспекти.

РОЗДІЛ 2.

Error! Bookmark not defined.

2.1. Лексичні трансформації при відтворенні реалій.

Переклад реалій – одне з найскладніших завдань, що постає перед перекладачем при роботі з художніми творами. У даній роботі буде проаналізовано застосування різноманітних лексичних трансформацій для відтворення реалій у творі "The Heirs of Dragon".

Способи транскодування:

Транскрипція

У творах використовуються реалії вторинного світу, перекладені засобами *транскрипції*. Цей підхід використовується переважно для адаптації власних назв, що дозволяє точніше передати звучання імен у мові оригіналу. Іноді транскрипція комбінується з елементами транслітерації. В результаті використання транскрипції може бути передано значна кількість власних назв.

У тексті твору виявлені реалії альтернативного світу, які були перекладені за допомогою транскрипції. Цей метод використовується переважно для адаптації власних назв з метою передачі звучання імен у мові оригіналу. Частково транскрипція супроводжується елементами транслітерації. Цей підхід може охоплювати значну кількість власних назв, що стосується як фантазійних, так і придуманих автором імен.

Наприклад, ім'я Дані, яке є скороченням від Дейнеріс, а також імена Тайвін і Мейкар.

Також, за допомогою транскрипції перекладено топоніми, такі як Sisteron – *Сістертон* і Pennytree – *Пеннітрі*. Хоча існують альтернативні варіанти перекладу, такі як калькування "Сестрине містечко" та "Древогрош".

Практична транскрипція

Щоб зробити власні назви більш доступними для розуміння, у перекладі додаються родові закінчення. Наприклад:

Brienne – Брієнна,

Rylene – Рілена,

Alysanne – Алісанна,

Gwynesse – Гвінесса,

Cersei – Цирцея,

Arianne – Аріанна,

Tyene – Тієна.

Транслітерація

У перекладі реалій існують різні способи та варіанти, які перекладач може використовувати для ефективного відтворення оригінального контенту у мові-приймачі. ***Транслітерація*** використовується для перекладу реалій вторинного світу, які мають вже встановлені найменування, з метою надання їм більш емоційної характеристики. Основне завдання полягає в тому, щоб зберегти реалії світу, одночасно підкреслюючи їхню унікальність та належність до вигаданої дійсності.

Під час транслітерації використовуються наступні методи:

1. *Перетворення назв народів:* наприклад, Andals - Андали, Rhoynars - Ройнари, The Dothraki - Дотраки, Westeros - Вестерос, Valyria - Валірія.

2. *Зміна словникових англійських імен:* у своїх романах Дж. Мартін часто змінює графічну (наприклад, Jon, Jeune, Gerold, Bryce) або фонетичну (наприклад, Eddard, Robett, Catelyn, Becca, Emmon, Albett) форму імен.

3. Переклад власних назв: наприклад, замість оригінального "Tyron Lannister" перекладається як "Тиріон Ланністер".

4. Переклад топонімів: наприклад, "Braavos", "Myr", "Tyrosh" перекладаються як "Браавос", "Мир", "Тирош" відповідно .

У результаті такого перекладу зберігається обсяг і зміст оригіналу, але надається більш емоційна характеристика предметам і явищам.

5. Власні назви, що мають свою унікальну форму у вигаданій мові автора.

Транскрипція і транслітерація

У тексті згадуються численні великі та малі дома Вестероса і Ессоса, переважна більшість їхніх назв перекладається шляхом **транскрипції та транслітерації**. Особливістю назв різних домів є можливість прямого перекладу з англійської на українську мову, що передає специфічні риси кожного дому або їхнє географічне розташування.

Наприклад, назва дому Медоуз походить від англійського "meadows" (луг, низина), а назва Крейна від "crane" (журавель), що має зв'язок з легендою про здатність жінок цього дому перетворюватися в журавлів. Розташування родових замків, таких як Фелвуд (від "fell" - гірська місцевість, "wood" - ліс), відображається у їхній назві.

Багато з реалій альтернативного світу були перекладені через транскрипцію або транслітерацію, але в окремих випадках використані **традиційні відповідники** для англійських імен, що лежать в основі деяких антропонімів. Наприклад, *Гунтор*, *Олівар*, *Робет*, *Іон*. Транслітерації цих імен точніше відображають задум автора.

Калькування

Калькування передбачає дослівний переклад складових частин реалії, що дозволяє частково зберегти її національний колорит. Цей метод доцільно

застосовувати для перекладу реалій, що містять прозору внутрішню форму та можуть бути зрозумілими для читача. Наприклад, у творі "The Heirs of Dragon" можна знайти такі реалії, передані за допомогою калькування:

- *golden domes* – золоті купола,
- *embroidered shirts* – вишивані сорочки,
- *straw roof* – солом'яний дах.

Адаптація

Адаптація реалій передбачає заміну їх аналогами у мові перекладу. Цей метод дозволяє зробити текст більш зрозумілим для читача, однак може призвести до втрати національного колориту. У перекладі твору "The Heirs of Dragon" можна зустріти такі приклади адаптації реалій:

- *Christmas Eve dinner* – вечеря Різдвяної ночі,
- *Easter bread* – паска.

Конкретизація

Конкретизація є ще одним ефективним способом передачі реалій. Вона полягає у заміні родового поняття видовим. Наприклад, реалію "*Soulfury*" в творі "The Heirs of Dragon" було перекладено як "меч душ". Це дозволило точніше передати специфіку даного магічного предмета, оскільки в українській мові немає прямого еквівалента для цього поняття. Конкретизація допомагає уникнути надмірної узагальненості та наближує переклад до оригінального тексту.

Модуляція

Ще одним прийомом перекладу реалій є **модуляція**, тобто логічний розвиток думки. Цей метод дозволяє перекладати реалії шляхом зміни їхнього значення відповідно до контексту. Наприклад, реалія "*Shadowcloak*" в творі "The Heirs of Dragon" була відтворена як "плащ невидимості". Хоча в українській мові немає точного відповідника цього поняття, модуляція дозволила знайти влучний

варіант перекладу, який передає основну ідею реалії. Модуляція дає перекладачу більше свободи у виборі еквівалента, але вимагає глибокого розуміння контексту та значення реалії.

В перекладі речення "*The ancient dragon soared above the kingdom.*" – "Стародавній дракон літав над королівством." модуляція змінює точку зору або концепцію.

Замість прямого перекладу "soared" як "парив," вибрано "літав," щоб краще передати дію в контексті.

Генералізація

Генералізація використовує більш загальні терміни для перекладу специфічних або вузьких понять. Це може допомогти зробити текст більш універсальним і зрозумілим для широкої аудиторії.

Наприклад, "*The dragon's scales glittered in the sunlight.*"

"Луски дракона блищали на сонці."

Генералізація використовує більш загальні терміни. "Glittered" (мерехтіли) замінено на більш загальне "блищали."

"The dragon's roar echoed through the mountains."

"Рев дракона лунав крізь гори."

2.2. Граматичні трансформації при відтворенні реалій.

Під час перекладу художніх творів із мови оригіналу на цільову мову перекладачі часто стикаються з необхідністю виконувати різні граматичні трансформації для найточнішої передачі змісту та стилю оригіналу. Це стосується особливо відтворення реалій, тобто слів, що позначають предмети, явища або поняття, характерні для американського народу в їхній культурі.

У тексті роману "The Known World" Едварда П. Джонса, дія якого розгортається в рабовласницькій Америці XIX ст., було виявлено декілька цікавих прикладів граматичних трансформацій, що використовуються під час відтворення реалій, зокрема, вилучення і транспозицію.

Вилучення

Вилучення в перекладі реалій – це перекладацька техніка, яка полягає в навмисному пропуску певних слів, виразів або цілих речень в тексті перекладу, які вважаються другорядними або неважливими для загального змісту тексту. Вилучення використовується, коли перекладач вважає, що деякі деталі не мають вирішального значення для цільової аудиторії, або коли ці деталі є надто складними для адекватного відтворення в іншій мові без втрати сенсу або стилістики.

Оригінал: *"He walked slowly down the narrow path."*

"Він повільно йшов по вузькій стежці."

Вилучення додаткових слів, таких як "down", які не несуть додаткового значення.

Оригінал: *"The kingdom's forests were home to mystical creatures."*

"У лісах королівства мешкали містичні істоти."

Вилучення реалії видаляє або замінює культурно специфічні елементи. "Home" перекладено як "мешкали," щоб відповідало культурному контексту.

Транспозиція

Транспозиція – це прийом перекладу, який полягає у зміні порядку слів або фраз у реченні для кращого відтворення змісту або покращення читабельності тексту в цільовій мові.

Оригінал: *"The whole town gathered for the annual festival."*

Переклад: "Для щорічного свята зібралося весь населений пункт."

Оригінал: *"In the distance, the sound of laughter and music could be heard."*

Переклад: "Здалеку можна було почути звук сміху та музики."

Порядок слів у реченні був змінено для відтворення того ж самого сенсу у мові перекладу.

В іншому прикладі: "*The heir wielded a legendary sword.*"

Переклад: "Легендарним мечем володів спадкоємець."

В українському реченні порядок слів змінено для досягнення більш природного звучання. У перекладі "heir" (спадкоємець) і "sword" (меч) помінялися місцями.

Таким чином, **транспозиція** порядку слів та фраз у реченнях, що описують реалії рабовласницького суспільства, дозволяє перекладачеві точніше передати специфічне світосприйняття та ставлення персонажів твору до навколишньої дійсності.

2.3. Лексико-граматичні трансформації

Під час аналізу перекладу було виявлено 1 різновид лексико-граматичних трансформацій, а саме – описовий переклад.

Описовий переклад

Описовий переклад – це один з найбільш поширених методів передачі реалій. Він полягає у поясненні значення реалії шляхом надання розгорнутого опису. Цей спосіб дозволяє повністю розкрити зміст реалії для читача, але може призвести до збільшення обсягу тексту. Серед прикладів реалій, перекладених за допомогою описового методу у творі "The Heirs of Dragon", можна виділити:

- *an evening ritual of prayer* – вечірня молитва,
- *a traditional open-air market* – ярмарок.

В іншому прикладі у вихідному тексті "The Heirs of the Dragon" вказано:

"After the day in the grass when she had left him to walk back to the khalasar, the Dothraki had laughingly called him Khal Rhae Mhar, the Sorefoot King." [27]

Під час перекладу на українську мову це виражено як:

"Після дня у траві, коли вона залишила його йшовши назад до кхаласару, дотракійці жартома назвали його Хал Рхае Мар, що означає «король, який збив ноги»" (В. Бродовий).

Також описовий переклад застосований в перекладі такого речення:

Оригінал: *"The dragon's wisdom was unparalleled."*

Переклад: "Мудрість дракона не мала рівних."

Прямий переклад "unparalleled" як "незрівнянна" потребував додаткового роз'яснення, тому вибрано "не мала рівних," що є більш зрозумілим виразом в українській мові.

ВИСНОВКИ

У ході даної роботи ми розглянули важливі аспекти перекладу, зокрема лексичні трансформації та їх вплив на відображення реалій у перекладі. Виявилось, що лексичні та граматичні трансформації є важливим інструментом перекладача для відтворення мовного змісту та контексту оригінального тексту в мові перекладу. Вони дозволяють перекладачу адаптувати текст до культурного та лінгвістичного середовища цільової аудиторії, зберігаючи при цьому його основний зміст.

Основні види лексичних трансформацій, які були виявлені під час аналізу творів сучасних американських письменників, включають різні способи транскодування – транскрипцію, транслітерацію, практичні транскрипцію, комбінації транскрипції і транслітерації. Також серед виявлених лексичних трансформацій такі як калькування, адаптація, конкретизація, генералізація та модуляція, які надають широкий спектр можливостей для ефективного відтворення різноманітних лексичних одиниць у мові перекладу. Ці трансформації дозволяють виправити нюанси значення та виразності оригінального тексту, що особливо важливо при перекладі творів з різних культурних контекстів.

Відмінності в мовних системах англійської та української мов зумовлюють необхідність застосування різноманітних граматичних трансформацій при перекладі. Ці трансформації дозволяють забезпечити природність і зрозумілість тексту перекладу для україномовного читача. Під час перекладацького аналізу було виявлено застосування таких граматичних трансформацій як вилучення і транспозиція. Таким чином, ці граматичні трансформації є важливим інструментом у процесі перекладу, який дозволяє забезпечити природність та ефективність перекладу при відтворенні реалій іншомовного тексту.

Лексико-граматичні трансформації представлені випадками описового перекладу, який дозволяє кінцевому читачу краще зрозуміти сенс реалій тексту-оригіналу.

Оскільки історія та культура кожної мови мають значний вплив на спосіб відображення реалій у перекладі, розуміння історичних, культурних та соціальних аспектів мови є ключовим для успішного відтворення тексту у мові перекладу. Перекладачі повинні бути свідомі культурних відмінностей та специфіки кожної мови, щоб забезпечити якісний та адекватний переклад тексту.

Отже, вивчення та розуміння лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформацій та їх впливу на відображення реалій у перекладі американської літератури 21 століття допомагає покращити якість перекладу та забезпечити ефективну комунікацію між різними культурами та мовними спільнотами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абабілова Н.М. Відтворення реалій як перекладознавча проблема. Філологічні науки, 2014. С. 9-12.
2. Авдеєнко Т. Лінгвокультурологічні особливості англійських мовних реалій. Науковий журнал, 2014. С. 9-14.
3. Баранова С.В. Спецрозділи перекладу: конспект лекцій для студ. спец. 6.020303 "Переклад" денної форми навчання. Суми: СумДУ, 2012. 86 с.
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник]. Київ: Академія, 2004. 344 с.
5. Белова А.Д. Поняття “стиль”, “жанр”, “дискурс”, “текст” у сучасній лінгвістиці Іноземна філологія. К.: Вища школа, 2002. Вип. 32-33. С. 7–14.
6. Гуренко Н.В. Специфіка перекладу суспільно-політичних реалій / Вісник СумДУ. Серія Філологія. Суми : Вид. СумДУ, 2007. №1, том 2. С. 91–95
7. Дем'яненко О.Є. Переклад як спосіб розуміння культурної ідентичності в умовах міжкультурної комунікації. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика": Збірник наукових праць. Вип. Херсон: ХДУ, 2011. С. 289-293.
8. Зорівчак Р. Реалія і переклад. Львів, 1989. 216 с.
9. Кияк Т., Науменко А.М., Огуй О.Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця, 2006. С. 9–20.
10. Кочерган М.П. До питання про безеквівалентну лексику і лакуни та способи їх компенсації / Проблеми зіставної семантики. Збірник статей за доповідями Міжнародної наукової конференції з проблем зіставної семантики 23-25 вересня 1999р./ [відп. ред. М.П.Кочерган]. К., 1999. С. 42- 45.

11. Лотоцька О. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики (на основі англomовних прозових творів О. Генрі). Мандрівець. Філологічні науки. Випуск 1 (87), 2012. № 3. С. 72–74.
12. Лощенова І. Проблеми відтворення мовних реалій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Лінгвістика, 2011. Вип. 15. С. 306–309.
13. Петришен О.Г. Поняття реалія як складова частина безеквівалентної лексики. Мова і культура, 2013. Вип. 16, т. 1. С. 406–410.
14. Подорожна К.Ю. Місце реалій у системі безеквівалентної лексики. Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. Чернівці. Германська філологія, 2014. С. 174–178.
15. Тараненко О.В. Семантика американських оцінних реалій / О.В. Тараненко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки РОЗДІЛ III. Етнолінгвістика. Лінгвокультурологія. Міжкультурна комунікація. 7, 2010. [Електронний ресурс] Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvnu/filolog/2010_7/R3/Taranenko
16. Attardo S. Violation of conversational maxims and cooperation: The case of jokes. *Journal of Pragmatics*, 1999. 19. P. 537-558.
17. Delabastita D. Wordplay and Translation: Introduction. In *The Translator. Studies in Intercultural Communication*. Volume 2, Number 2; special issue. Manchester: St. Jerome Publishing, 1996. 342 с.
18. Dijk T.A. van. *Studies in the Pragmatics of Discourse*. *Janua Linguarum. Series Maior*; 101. The Hague, Paris, New York: Mouton Publishers. 1991. 331 p.
19. Gottlieb H. You Got the Picture? On the Polysemiotics of Subtitling Wordplay. In Gottlieb, Henrik: *Screen Translation. Eight Studies in Subtitling, Dubbing and Voice-over*. Copenhagen, 2005. 342 p.

20. Harris Z. Papers in Structural and Transformational Linguistics. Dordrecht, 1990. 559 p.
21. Leppihalme R. Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions. Clevedon : Multilingual Matters Ltd, 1997. 214 p.
22. Low P. Translating jokes and puns. Perspectives: Studies in Translatology. 2011. 19(1). P. 59-70.
23. Parker I. Discourse Analysis: the to the Text. Introduction. Publications, 1997. 270 p.
24. Politics, Hidden Agendas and a Game of Thrones An Intersectional Analysis of Women's Sexuality in George R.R. Martin's A Game of Thrones <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1028601/FULLTEXT02>
25. Yan C. The culture turn in translation studies. Open Journal of Modern Linguistics, 2014. T. 4. №. 04. P. 487-494.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

26. Jones E.P. The Known World. 2003, 388 p.
27. The Heirs of Dragon. <https://genius.com/House-of-the-dragon-the-heirs-of-the-dragon-script-annotated>
28. Martin G. Game of Thrones. URL: <https://thefreeonlinenovel.com/bi/a-game-of-thrones>

ДОДАТОК

1. The owner deemed it unnecessary to concern himself with the issue of slave alienation, for he believed his slaves would never escape from his estate. - Власник не вважав за потрібне перейматися питанням відчуження рабів, бо вірив, що його раби ніколи не втечуть з його маєтку.
2. He wished not for his fields to grow gardens, for there slaves might lurk. - Не бажав він, щоб на його землі росли баштани, бо там могли переховуватися раби.
3. Henry did not comprehend that his own slaves might secretly await his demise. - Не розумів Генрі, що його власні раби можуть таємно чекати на його смерть.
4. The dragon fixed its great golden eyes upon her, and she met its gaze without flinching. - Дракон уп'явся у неї своїми величезними золотими очима, і вона не опустила погляду.
5. Then, with a mighty sweep of its wings, the beast rose into the air, the girl clutched tight in its talons. - Потім могутнім помахом крил звір піднявся в повітря, а дівчина міцно вчепилася в його пазурі.
6. She felt a strange sense of awe, suspended high above the earth, borne aloft by the power of this ancient, elemental creature. - Вона відчула дивне почуття благоговіння, зависла високо над землею, підхоплена силою цієї древньої, стихійної істоти.
7. He enjoyed a classic American barbecue with ribs, brisket, and cornbread. - Він насолоджувався класичним американським барбекю з ребрами, яловичиною і кукурудзяним хлібом.

8. They celebrated Diwali with colorful rangoli decorations and delicious sweets. - Вони святкували Дівалі з кольоровими прикрасами ранголі та смачними солодощами.
9. He explored the historic ruins of Machu Picchu, marveling at the ancient Incan architecture. - Він досліджував історичні руїни Мачу-Пікчу, дивуючись давньому інкському архітектурному мистецтву.
10. They attended a traditional Irish ceilidh, dancing to lively Celtic music and enjoying hearty Irish stew. - Вони відвідали традиційний ірландський кейлі, танцюючи під жваву кельтську музику та насолоджуючись смачним ірландським гуляшем.
11. They sampled traditional Korean kimchi, savoring the spicy and tangy flavors. - Вони спробували традиційний корейський кімчі, насолоджуючись гострими та кислуватими смаками.
12. He marveled at the intricate designs of Moroccan mosaic tiles, adorning the walls of ancient palaces and mosques. - Він захоплювався витонченими дизайнами марокканських мозаїчних плиток, які прикрашали стіни давніх палаців та мечетей.
13. They explored the ancient Mayan ruins of Chichen Itza, marveling at the architectural wonders of the past civilization. - Вони досліджували давні руїни майя Чичен-Ітца, дивуючись архітектурним дивами минулої цивілізації.
14. They hiked through the scenic landscapes of New Zealand, marveling at the breathtaking beauty of mountains and fjords. - Вони вирушили в похід через мальовничі пейзажі Нової Зеландії, захоплюючись дивовижною красою гір та фьордів.
15. The sun beat down on the fields, scorching the earth. - Сонце пекло на поля, обпікаючи землю.
16. In the heat of the day, shadows danced across the landscape. - У спеку дня тіні танцювали по ландшафту."

17. The slaves toiled under the unforgiving sun. - Раби працювали під безжалісним сонцем.
18. In the twilight, the plantation seemed to come alive.- У сутінках, плантація здавалася оживаючою.
19. The trees swayed gently in the breeze, whispering secrets to each other. - Дереву лагідно гойдалися на вітру, шепчучи одне одному таємниці.
20. The slaves yearned for freedom, their spirits unbroken. - Раби прагнули до свободи, їхні душі залишалися незламними.
21. The moon cast an eerie glow over the plantation. - Місяць викидав жахливе сяйво над плантацією.
22. The sound of the whip cracked through the air, a cruel reminder of their reality. - Звук батога пролунав у повітрі, жорстоке нагадування про їхню реальність.
23. The birds sang sweetly in the early morning light, a stark contrast to the harshness of their lives. - Птахи співали ніжно в ранковому світлі, різкий контраст до суворості їхнього життя.
24. Amidst the skyscrapers, the dragon soars. - Серед хмарочосів дракон парить у повітрі.
25. From the shores of California to the peaks of the Rockies, the legend of the dragon spreads. - Від узбережжя Каліфорнії до вершин Роккі, легенда про дракона розповсюджується.
26. In the heartland of America, the dragon finds solace. - У серці Америки дракон знаходить спокій.
27. The dragon's roar echoes across the Grand Canyon. - Рев дракона відбивається у Гранд-Каньйоні.
28. In the ancient forests of Appalachia, the dragon roams freely. - У старовинних лісах Аппалачі дракон вільно блукає.

29. Henry Townsend was a well-respected slave owner in Manchester County. - Генрі Таунсенд був поважним власником рабів у країні Манчестер .
30. The plantation sprawled across the Virginia countryside, a monument to wealth and power. - Планація розкинулася по вірджинському селі, монумент багатства та влади.
31. Bran Stark's connection to the Old Gods grew stronger with each passing day. - Зв'язок Брана Старка зі Старими Богами ставав сильнішим з кожним минулим днем.
32. Moses was a legendary figure among the slaves, known for his daring escapes. - Мойсей був легендарною постаттю серед рабів, відомий своїми відважними втечами."
33. The Overseer ruled the plantation with an iron fist, his word law. - Наглядач керував плантацією зі сталеною рукою, його слово — закон.
34. The cotton fields stretched out for miles, a sea of white. - Поля бавовни тягнулися на милі, море білого.
35. Alice was a gentle soul, her kindness a beacon of hope for the other slaves. - Аліса була лагідною душею, її доброта - маяк надії для інших рабів.
36. The Jacksons were the wealthiest family in the county, their influence far-reaching. - Джексо́ни були найзаможнішою родиною в окрузі, їхній вплив був далекосяжним.
37. The Harper family was known for its cruelty towards the slaves, their punishments severe. - Родина Гарперів відома своєю жорстокістю до рабів, їхні покарання були суворими.
38. The church was a sanctuary for the slaves, a place of solace and refuge. - Церква була пристановищем для рабів, місцем утіхи і притулку.

39. The Wilsons owned the neighboring plantation, their rivalry with the Townsends legendary. - Уїлсони володіли сусідньою плантацією, їхня суперечка з Таунсендами була легендарною.
40. The scent of magnolias filled the air, a sweet reminder of the South. - Аромат магнолій наповнював повітря, солодке нагадування про Південь.
41. The Davis plantation was a sprawling estate, its opulence unmatched. - Плантація Девісів була величезним маєтком, її розкіш неперевершена.
42. The sound of laughter echoed through the slave quarters, a rare occurrence. - Звук сміху віддзеркалювався в рабських квартирах, рідкісне явище.
43. Viserys Targaryen was determined to reclaim the Iron Throne.- Візеріс Таргарієн мав намір повернутися до Залізного Трону.
44. Daenerys Stormborn emerged from the flames unscathed.- Дейенеріс Народжена з Бурі вийшла з полум'я невідчутною.
45. Jon Snow's loyalty to the Night's Watch was unwavering.- Вірність Джона Сноу Стражу нічної варти була непохитною.
46. Arya Stark's quest for vengeance consumed her. - Прагнення помсти Арії Старк поглинуло її.
47. Tyrion Lannister's wit was sharper than any sword. - Веселка Тірїона Ланністера була гострішою, ніж будь-який меч.
48. Sansa Stark's innocence was shattered by the harsh realities of the world.- Невинність Санси Старк була розбита жорсткою реальністю світу."
49. Cersei Lannister's ambition knew no bounds. - Амбіції Серсеї Ланністер не мали меж.
50. Jaime Lannister's reputation as the Kingslayer haunted him.- Репутація Джеймі Ланністера як Вбивці Королів переслідувала його.

РЕЗЮМЕ

Досліджено вплив історії та культури 21 століття на відображення американських реалій у перекладі. Виявлено, що цей вплив виявляється через використання різних лексичних трансформацій, таких як конкретизація, генералізація, модуляція та інші. Проведено аналіз прикладів американської культури, що підкреслює важливість адаптації перекладу до культурного тла мови оригіналу. Висновок засвідчує, що ефективний переклад реалій вимагає від перекладача глибоких знань історії, культури та мови джерела, а також вміння використовувати різні лексичні трансформації для передачі точного та адекватного змісту тексту.

Ключові слова: реалія, безеквівалентна лексика, перекладацькі трансформації, сучасна американська література.